

Suvestinė redakcija nuo 2018-07-01 iki 2022-02-14

Įsakymas paskelbtas: Žin. 2009, Nr. [112-4806](#), i. k. 109503AISAK000I-126

LIETUVOS RESPUBLIKOS GENERALINIO PROKURORO
Į S A K Y M A S

**DĖL REKOMENDACIJŲ DĖL NEPILNAMEČIO LIUDYTOJO IR
NUKENTĖJUSIOJO APKLAUSOS PATVIRTINIMO**

2009 m. rugsėjo 16 d. Nr. I-126
Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo 14 straipsniu, 16 straipsnio 2 dalimi, Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 37, 40, 44, 46, 48, 53, 55, 56, 62, 63, 64, 65, 70, 73, 80, 82, 90, 93, 108, 110, 111, 130, 131, 132, 139, 140, 141, 142, 151, 154, 160, 161, 166, 167, 168, 171, 178, 186, 199, 212, 214, 217, 225, 232, 233, 234, 254, 256, 276, 287, 296, 300, 302, 303, 308, 310, 312, 313, 314, 316, 317, 318, 319, 320, 324, 326, 327, 329, 333, 342, 358, 367, 368, 370, 372, 373, 374, 375, 377, 380, 381, 382, 384, 385, 409, 413, 414, 439, 447, 448, 454, 460 straipsnių pakeitimo ir papildymo, 306 straipsnio pripažinimo netekusiu galios, kodekso papildymo 41¹, 77², 80¹, 374¹, 374², 412¹ straipsniais ir kodekso priedo papildymo įstatymo įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo 6 straipsnio 3 dalimi:

Preambulės pakeitimai:

Nr. [I-412](#), 2017-12-20, paskelbta TAR 2017-12-22, i. k. 2017-20777

1. T v i r t i n u pridedamas Rekomendacijas dėl nepilnamečio liudytojo ir nukentėjusiojo apklausos (toliau – rekomendacijos).

2. P a v e d u Komunikacijos skyriui paskelbti šį įsakymą Lietuvos Respublikos prokuratūros interneto svetainėje.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-412](#), 2017-12-20, paskelbta TAR 2017-12-22, i. k. 2017-20777

GENERALINIS PROKURORAS

ALGIMANTAS VALANTINAS

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos
generalinio prokuroro 2009 m.
rugsėjo 16 d.
įsakymu Nr. I-126
(Lietuvos Respublikos
generalinio prokuroro 2015 m.
vasario 18 d. įsakymo Nr. I-52
redakcija)

REKOMENDACIJOS DĖL NEPILNAMEČIO LIUDYTOJO IR NUKENTĖJUSIOJO APKLAUSOS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

Pakeistas skyriaus pavadinimas:

Nr. [I-412](#), 2017-12-20, paskelbta TAR 2017-12-22, i. k. 2017-20777

1. Rekomendacijų dėl nepilnamečio liudytojo ir nukentėjusiojo apklausos (toliau – Rekomendacijos) paskirtis – aptarti nepilnamečių liudytojų ir nukentėjusiųjų apklausos ikiteisminio tyrimo procese ypatumus.

2. Pagal Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos (toliau – Vaiko teisių konvencija) 3 straipsnio 1 dalies, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo (toliau – Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas) 4 straipsnio 1 punkto, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.3 straipsnio 1 dalies nuostatas visur ir visada pirmiausia reikia atsižvelgti į vaiko teisėtus interesus. Šie interesai turi būti tinkamai ginami viso baudžiamojo proceso metu.

3. Dėl socialinės ir psichologinės brandos ypatumų bei siekiant išvengti baudžiamojo proceso traumuojančio poveikio procesiniai veiksmai su nepilnamečiais, ir ypač mažamečiais, atliekami tik tais atvejais, kai turinčios reikšmės bylai teisingai išspręsti nusikalstamos veikos aplinkybės negali būti nustatomos kitais būdais arba tai reikalautų didelių procesinių sąnaudų. Atsižvelgiant į galimą antrinio traumavimo riziką, taip pat būtina siekti, kad nepilnametis ikiteisminio tyrimo metu būtų apklausiamas vieną kartą.

Aiškinantis pranešimo apie padarytą nusikalstamą veiką aplinkybes (tiek dar nepradėjus ikiteisminio tyrimo, tiek jį pradėjus) rekomenduojama vengti detaliai apklausti nepilnametį Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso nenustatyta tvarka (tokią apklausą pavadinant pokalbiu, pabendravimu ir pan.).

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-196](#), 2018-06-15, paskelbta TAR 2018-06-18, i. k. 2018-10016

4. Proceso veiksmų su nepilnamečiais negalima atlikti nakties metu nuo 22 val. iki 6 val., išskyrus neatidėliotinus atvejus, kai tik atlikus šiuos veiksmus galima sužinoti duomenis, kurie būtini sulaikyti įtariamąjį, užkardyti rengiamą nusikalstamą veiką ar siekiant išvengti ikiteisminiam tyrimui reikšmingų duomenų praradimo.

Prenkant apklausos atlikimo vietą, būtina įvertinti, ar tai nepakenks apklausiamo nepilnamečio interesams, mokymosi procesui, psichologinei būsenai, taip pat patyčių grėsmę ir kitas aplinkybes.

Draudžiama apklausą atlikti mokymo ar ugdymo įstaigoje arba nepilnamečio buvimo šioje įstaigoje laiku, atstovo pagal įstatymą darbovietėje, išskyrus išimtinius atvejus, kai apklausos vieta yra suderinta su atstovu pagal įstatymą, mokymo ar ugdymo įstaigos administracija ir jei tai nepakenks apklausiamo nepilnamečio interesams.

5. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekse (toliau – BPK) amžius, nuo kurio asmuo gali būti šaukiamas kaip liudytojas, nenustatytas, todėl prireikus kaip liudytojai gali būti apklausiami ir mažamečiai, jeigu jie sugeba suvokti reikšmingas bylai aplinkybes ir duoti dėl jų parodymus.

6. Nukentėjusysis, liudytojas, kuriam yra sukakę šešiolika metų, prieš apklausą pasirašytinai įspėjamas dėl atsakomybės pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) 235 straipsnį. Jam taip pat išaiškinama teisė neatsakyti į kai kuriuos pateiktus klausimus arba atsisakyti duoti parodymus prieš savo šeimos narius ar artimuosius giminaičius.

Jaunesniam nei šešiolikos metų nukentėjusiajam, liudytojui jam suprantama kalba išaiškinama teisė neduoti parodymų prieš savo šeimos narius ar artimuosius giminaičius ir pareiga sakyti tik tiesą.

7. Rekomendacijose vartojamos sąvokos:

7.1. **Mažametis** – žmogus, kuriam veikos darymo metu nebuvo suėję 14 metų.

7.2. **Nepilnametis** – fizinis asmuo, kuriam proceso veiksmo atlikimo metu nėra suėję aštuoniolika metų. Jeigu dėl fizinio asmens amžiaus kyla abejonių, asmuo laikomas nepilnamečiu iki jo amžiaus nustatymo.

7.3. **Specialių apsaugos poreikių vertinimas** – ikiteisminio tyrimo veiksmus atliekančio pareigūno ar prokuroro ne vėliau kaip pirmosios nukentėjusiojo apklausos metu atliekamas vertinimas, kurio metu generalinio prokuroro patvirtintų Rekomendacijų dėl nukentėjusiųjų specialių apsaugos poreikių vertinimo nustatyta tvarka nustatomi nukentėjusiojo specialūs apsaugos poreikiai.

7.4. **Vaikas** – žmogus, neturintis 18 metų, išskyrus atvejus, kai įstatymai numato kitaip (Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 2 straipsnis; Vaiko teisių apsaugos konvencijos 1 straipsnis (1995 m. ratifikuota Lietuvos Respublikos Seimo)).

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-68](#), 2016-03-10, paskelbta TAR 2016-03-17, i. k. 2016-05112

II SKYRIUS

APKLAUSOJE DALYVAUJANTYS ASMENYS

Pakeistas skyriaus pavadinimas:

Nr. [I-412](#), 2017-12-20, paskelbta TAR 2017-12-22, i. k. 2017-20777

8. Nepilnamečio liudytojo, nukentėjusiojo apklausoje dalyvaujantys asmenys yra atstovas pagal įstatymą (BPK 53, 54 straipsniai), įgaliotasis atstovas (BPK 55, 56 straipsniai), valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos atstovas ir psichologas (BPK 186 straipsnis).

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-68](#), 2016-03-10, paskelbta TAR 2016-03-17, i. k. 2016-05112

Nr. [I-196](#), 2018-06-15, paskelbta TAR 2018-06-18, i. k. 2018-10016

8¹. Specialią apsaugos priemonę – lydinčio asmens dalyvavimą – nepilnamečiam nukentėjusiajam rekomenduojama taikyti išimtiniais atvejais, nes nepilnamečio interesus užtikrina atstovas pagal įstatymą, psichologas ar valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos atstovas. Nepilnametį nukentėjusįjį lydinčiu asmeniu negali būti nepilnametis.

Papildyta punktu:

Nr. [I-68](#), 2016-03-10, paskelbta TAR 2016-03-17, i. k. 2016-05112

9. Atstovui pagal įstatymą, pateikusiai rašytinį ar žodinį prašymą, leidžiama dalyvauti procese, kai ikiteisminio tyrimo pareigūnas ar prokuroras priima dėl to nutarimą, o teismas – nutartį. Ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro nutarimu bei teismo nutartimi gali būti atsisakyta leisti atstovui pagal įstatymą dalyvauti procese kaip atstovui, jeigu tai prieštarautų nepilnamečio interesams. Tokiu atveju ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teismas turi užtikrinti, kad procese dalyvautų kitas atstovas pagal įstatymą, o kai

tokios galimybės nėra, – laikinai, kol bus išspręstas naujo atstovo pagal įstatymą klausimas, paskirti atstovu bet kokį kitą asmenį, galintį tinkamai atstovauti nepilnamečio interesams (BPK 53 straipsnio 3 dalis).

10. Nepilnamečio liudytojo, nepilnamečio nukentėjusiojo atstovas pagal įstatymą turi teisę prašyti, kad nepilnametį liudytoją ar nukentėjusįjį apklaustų ikiteisminio tyrimo teisėjas (BPK 186 straipsnio 1 dalis), taip pat kad į tokio asmens apklausą būtų kviečiamas valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos atstovas arba psichologas (BPK 186 straipsnio 3 dalis). Apie atstovo teises išaiškinama nutarime leisti atstovui pagal įstatymą dalyvauti procese.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-196](#), 2018-06-15, paskelbta TAR 2018-06-18, i. k. 2018-10016

11. Įgaliotajam atstovui leidžiama dalyvauti procese, kai ikiteisminio tyrimo pareigūnas ar prokuroras dėl įgaliotojo atstovo dalyvavimo procese priima nutarimą, o teismas – nutartį.

Įgaliotojo atstovo dalyvavimas pripažįstamas būtinu tais atvejais, kai:

11.1. nuo nusikalstamų veikų žmogaus gyvybei, sveikatai, laisvei, seksualinio apsisprendimo laisvei ir neliečiamumui, vaikui ir šeimai (išskyrus BK 164 straipsnį) ar dorovei tiesiogiai nukentėjo nepilnametis;

11.2. nukentėjusiajam nepilnamečiui nustatyta globa (rūpyba) vaikų globos (rūpybos) institucijoje, globos centre ar šeimynoje arba jis ugdomas vaikų socializacijos centre;

11.3. priimtas ikiteisminio tyrimo pareigūno ar prokuroro nutarimas neleisti atstovui pagal įstatymą dalyvauti procese kaip atstovui;

11.4. nepilnamečio nukentėjusiojo atstovas pagal įstatymą negali tinkamai užtikrinti jo teisių ir teisėtų interesų, taip pat kitais atvejais, kai be įgaliotojo atstovo pagalbos nepilnamečio nukentėjusiojo teisės ir teisėti interesai nebūtų reikiamai ginami (pvz., byloje daug įtariamųjų ir kt.).

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-412](#), 2017-12-20, paskelbta TAR 2017-12-22, i. k. 2017-20777

12. Nepilnamečio liudytojo, nepilnamečio nukentėjusiojo įgaliotasis atstovas turi teisę prašyti, kad nepilnametį liudytoją ar nukentėjusįjį apklaustų ikiteisminio tyrimo teisėjas (BPK 186 straipsnio 1 dalis), taip pat kad į tokio asmens apklausą būtų kviečiamas valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos atstovas arba psichologas (BPK 186 straipsnio 3 dalis). Nepilnametis ir jo atstovas pagal įstatymą turi teisę atsisakyti įgaliotojo atstovo, tačiau jų pareikštas įgaliotojo atstovo atsisakymas yra neprivalomas (BPK 52 straipsnis). Apie įgaliotojo atstovo ir atstovaujamojo teises jiems išaiškinama nutarime leisti atstovui dalyvauti procese.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-196](#), 2018-06-15, paskelbta TAR 2018-06-18, i. k. 2018-10016

13. Į mažamečio liudytojo ar mažamečio nukentėjusiojo apklausą visuomet, taip pat į nepilnamečio liudytojo ar nepilnamečio nukentėjusiojo apklausą dėl nusikaltimų žmogaus gyvybei, sveikatai, laisvei, seksualinio apsisprendimo laisvei ir neliečiamumui, vaikui ir šeimai, dėl pelnymosi iš nepilnamečio prostitucijos ar nepilnamečio įtraukimo į prostituciją arba kitais atvejais, kai to prašo proceso dalyviai arba ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro ar ikiteisminio tyrimo teisėjo iniciatyva, privalo būti kviečiamas psichologas, kuris padeda apklausti nepilnametį, atsižvelgdamas į jo socialinę ir psichologinę brandą (BPK 186 straipsnio 3 dalis).

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-68](#), 2016-03-10, paskelbta TAR 2016-03-17, i. k. 2016-05112

Nr. [I-196](#), 2018-06-15, paskelbta TAR 2018-06-18, i. k. 2018-10016

13¹. Į mažamečio liudytojo ar mažamečio nukentėjusiojo apklausą visuomet, taip pat į nepilnamečio liudytojo ar nepilnamečio nukentėjusiojo apklausą dėl nusikaltimų žmogaus gyvybei, sveikatai, laisvei, seksualinio apsisprendimo laisvei ir neliečiamumui, vaikui ir šeimai, dėl pelnymosi iš nepilnamečio prostitucijos ar nepilnamečio įtraukimo į prostituciją arba kitais atvejais, kai to prašo proceso dalyviai arba ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro ar ikiteisminio tyrimo teisėjo iniciatyva, privalo būti kviečiamas valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos atstovas, kuris iš kitos patalpos stebi, ar apklausos metu nepažeidžiamos nepilnamečio liudytojo ar nepilnamečio nukentėjusiojo teisės. Valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos atstovas gali užduoti apklausiamam asmeniui klausimų ir reikšti prašymus dėl apklausos (BPK 186 straipsnio 3 dalis).

Papildyta punktu:

Nr. [I-196](#), 2018-06-15, paskelbta TAR 2018-06-18, i. k. 2018-10016

14. Jei apklausiamas nepilnametis turi specialių poreikių, po nusikalstamos veikos sutriko jo psichika ir pan., siekiant išvengti antrinės traumos teisinių procedūrų metu, rekomenduojama į apklausą kviesti psichologą, kuris padėtų apklausti nepilnametį, atsižvelgdamas į jo socialinę ir psichologinę brandą, ir valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos atstavą, kuris iš kitos patalpos stebėtų, ar apklausos metu nepažeidžiamos nepilnamečio liudytojo ar nepilnamečio nukentėjusiojo teisės.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-196](#), 2018-06-15, paskelbta TAR 2018-06-18, i. k. 2018-10016

15. Psichologą ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teismas savo nuožiūra pasirenka iš psichologų, pageidaujančių dalyvauti nepilnamečių liudytojų, nukentėjusiųjų, įtariamųjų, kaltinamųjų ar specialių apsaugos poreikių turinčių nukentėjusių asmenų apklausose BPK nurodytais atvejais, sąrašo (toliau – sąrašas), administruojamo Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos (toliau – Tarnyba), ir telefonu arba elektroninių ryšių priemonėmis susisiečia su pasirinktu psichologu. Jeigu susisiekus su pasirinktu psichologu paaiškėja, kad planuojamą apklausos dieną šis dėl svarbių priežasčių negali joje dalyvauti, pasirenkamas ir kviečiamas kitas psichologas. Psichologai gali būti pasitelkiami ir švenčių, ne darbo dienomis ar ne darbo valandomis.

Nepavykus išsikviesti psichologo, ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teismas darbo dienomis ir darbo valandomis kreipiasi į Tarnybą, kuri padeda pasirinkti apklausoje galintį dalyvauti psichologą.

Apie numatomą apklausą psichologui turi būti pranešama iš anksto, prieš protingą terminą, kuris leistų jam tinkamai pasiruošti apklausai.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-196](#), 2018-06-15, paskelbta TAR 2018-06-18, i. k. 2018-10016

16. Valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos atstovas kviečiamas raštu, telefonu arba elektroninių ryšių priemonėmis.

Jei ikiteisminio tyrimo atlikimo vietoje nėra valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos atstovo, galinčio dalyvauti nepilnamečio apklausoje, prokuroras ar ikiteisminio tyrimo pareigūnas tokį atstavą pasikviečia iš kitos vietovės.

Prokuroras ar ikiteisminio tyrimo pareigūnas, iš kitos vietovės kviesdami į apklausą valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos atstavą, konsultuojasi su ikiteisminio tyrimo atlikimo vietos vaiko teisių apsaugos institucija.

Apie numatomą apklausą valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos atstovui turi būti pranešama iš anksto, prieš protingą terminą, kuris leistų jam tinkamai pasiruošti apklausai.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-196](#), 2018-06-15, paskelbta TAR 2018-06-18, i. k. 2018-10016

16¹. Prokuroras ar ikiteisminio tyrimo pareigūnas raštu praneša Tarnybai apie atvejus, kai psichologas nekompetentingai atlieka nepilnamečių apklausas; kai be pateisinamos priežasties psichologas neatvyksta į apklausą, į kurią buvo kviečiamas; kai sąraše nurodytais kontaktais su juo nėra galimybės susisiekti.

Prokuroras ar ikiteisminio tyrimo pareigūnas raštu praneša Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybai apie atvejus, kai valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos atstovas nekompetentingai atlieka savo pareigas, taip pat kai be pateisinamos priežasties jis neatvyksta į apklausą, į kurią buvo kviečiamas.

Papildyta punktu:

Nr. [I-196](#), 2018-06-15, paskelbta TAR 2018-06-18, i. k. 2018-10016

III SKYRIUS

PASIRENGIMAS APKLAUSAI IR APKLAUSOS YPATUMAI

Pakeistas skyriaus pavadinimas:

Nr. [I-412](#), 2017-12-20, paskelbta TAR 2017-12-22, i. k. 2017-20777

17. Atsižvelgiant į baudžiamojo proceso žalojantį poveikį nepilnamečio psichikai, antrinio traumavimo riziką, BPK 186 straipsnio 2 dalies reikalavimus, būtina siekti, kad nepilnametis ikiteisminio tyrimo metu būtų apklausiamas vieną kartą. Apklausą turėtų atlikti nepilnamečių justicijos srityje besispecializuojantis ikiteisminio tyrimo pareigūnas ar prokuroras. Tais atvejais, kai ikiteisminio tyrimo metu būtina pakartotinė nepilnamečio liudytojo ar nukentėjusiojo apklausa, juos paprastai apklausia tas pats asmuo.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-68](#), 2016-03-10, paskelbta TAR 2016-03-17, i. k. 2016-05112

17¹ Nepilnamečio nukentėjusiojo specialūs apsaugos poreikiai vertinami ne vėliau kaip pirmosios apklausos metu generalinio prokuroro patvirtintų Rekomendacijų dėl nukentėjusiųjų specialių apsaugos poreikių vertinimo nustatyta tvarka.

Papildyta punktu:

Nr. [I-68](#), 2016-03-10, paskelbta TAR 2016-03-17, i. k. 2016-05112

18. Prokuroras raštu kreipiasi į ikiteisminio tyrimo teisėją dėl nepilnamečio liudytojo ar nukentėjusiojo apklausos:

18.1. esant BPK 184 straipsnio 1 dalyje numatytiems pagrindams;

18.2. esant pagrįstam nepilnamečio liudytojo ar nukentėjusiojo atstovo prašymui;

18.3. esant pagrįstam įtariamojo gynėjo prašymui.

19. BPK 276 straipsnio 2 dalies nuostatos leidžia teisiamojo posėdžio metu balsu perskaityti ir vadovautis tik ikiteisminio tyrimo teisėjui duotais parodymais. Dėl to prokuroras, siekdamas apsaugoti nepilnametį liudytoją, nukentėjusįjį nuo baudžiamojo proceso žalojančio poveikio jo psichikai bei antrinio traumavimo bylos nagrinėjimo teisme metu, kiekvienu atveju dar vykstant ikiteisminiam tyrimui turi įvertinti nepilnamečio parodymų svarbą, nustatant esmines įrodinėtinas aplinkybes, bylos nagrinėjimui teisme ir priėjęs išvadą, kad nepilnamečio parodymai yra itin svarbūs esminėms įrodinėtinoms aplinkybėms nustatyti ir kad kitais įrodymų šaltiniais šių aplinkybių įrodyti nėra galimybės arba įrodinėjimas kitais įrodymų šaltiniais yra sudėtingas, privalo kreiptis į ikiteisminio tyrimo teisėją dėl nepilnamečio apklausos ir siekti, kad nepilnametis nebūtų kviečiamas į teismo posėdį, o jo parodymai, duoti ikiteisminio tyrimo teisėjui, būtų perskaityti teismo posėdyje BPK 276 straipsnio 2 dalies tvarka.

20. Nepilnamečio nukentėjusiojo atstovo ir įtariamojo gynėjo prašymai atlikti nepilnamečio nukentėjusiojo apklausą pas ikiteisminio tyrimo teisėją nagrinėjami BPK 178 straipsnio nustatyta tvarka. Nepilnamečio liudytojo atstovo prašymai atlikti nepilnamečio liudytojo apklausą pas ikiteisminio tyrimo teisėją nagrinėjami Asmenų aptarnavimo Lietuvos Respublikos prokuratūroje tvarkos aprašo nustatyta tvarka.

21. Ikiteisminio tyrimo pareigūnas ar prokuroras, nusprendęs pats atlikti nepilnamečio apklausą, arba prokuroras, prieš prašydamas ikiteisminio tyrimo teisėją atlikti nepilnamečio liudytojo ar nukentėjusiojo apklausą, privalo:

21.1. išanalizuoti ikiteisminio tyrimo medžiagą ir įvertinti, ar nėra aplinkybių, kurias galima ir būtina patikrinti prieš atliekant nepilnamečio apklausą (pvz., apklausti suaugusius liudytojus, kitus nepilnamečius liudytojus, kurie galėtų nurodyti svarbias aplinkybes, gauti būtinas specialistų išvadas, kurios gali turėti įtakos nepilnamečio liudytojo ar nukentėjusiojo apklausai ir pan.);

21.2. konsultuotis su psichologu dėl apklausos taktikos, tinkamiausio klausimų formulavimo ir pateikimo eiliškumo;

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-196](#), 2018-06-15, paskelbta TAR 2018-06-18, i. k. 2018-10016

21.3. pasirinkdamas apklausos laiką įvertinti tai, kad kuo mažesnis laiko tarpas tarp padarytos nusikalstamos veikos ir apklausos, tuo išsamesni ir tikslesni gali būti asmenų parodymai, tačiau jei nepilnametis patyrė didelį dvasinį sukrėtimą, dėl galimybės atlikti apklausą būtina konsultuotis su specialistu – psichologu, vaiko teisių apsaugos institucijos atstovu, gydytoju ir kt.

22. Rekomendacijų 19 punkte nurodyta tvarka nepilnametis gali būti apklausiamas pas ikiteisminio tyrimo teisėją ir tais atvejais, kai nėra nustatytas nusikalstamą veiką padaręs asmuo ar jo buvimo vieta nežinoma, o kai byloje yra keli įtariamieji, nežinoma bent vieno iš jų buvimo vieta.

Prokuroras, spręsdamas dėl tokios apklausos atlikimo tikslingumo, turi atsižvelgti į tai, kad tokios apklausos metu nebus užtikrinta įtariamojo teisė užduoti klausimus liudytojui ar nukentėjusiajam, bei įvertinti, kad neatlikus tokios apklausos svarbi įrodomoji informacija gali būti prarasta.

23. Ruošiantis nepilnamečio liudytojo ar nukentėjusiojo apklausai, rekomenduotina surinkti informaciją apie jo gyvenimo ir auklėjimo sąlygas, bendravimo su aplinkiniais įgūdžius, išsivystymo lygį, charakterio ir elgesio ypatumus, kalbos, jutiminių organų defektus, jo reakciją į tiriamą įvykį, įvykio dalyvius, emocinę būseną, kaip ir su kuo praleido laiką po įvykio iki apklausos, ar pasakojo kam nors apie įvykį, ką yra girdėjęs apie įvykį ir pan.

24. Nepilnamečio atstovui pareiškus norą dalyvauti apklausoje pas ikiteisminio tyrimo teisėją, būtina įvertinti, ar nepilnamečio atstovo tiesioginis dalyvavimas (dėl nusikalstamos veikos pasekmės – patirto emocinio šoko, ypatingo jautrumo ar kitų savybių arba aplinkybių) nedarys nepilnamečiui neleistino poveikio, ar nesutrukdys pasiekti apklausos tikslų.

Prokuroras, manydamas, kad nepilnamečio atstovo dalyvavimas apklausai, o kartu ir apklausiamajam galėtų pakenkti ar kitaip sutrukdyti, privalo siekti, kad ikiteisminio tyrimo teisėjas neleistų atstovui dalyvauti apklausos patalpoje, bet leistų stebėti daromą garso ir vaizdo įrašą.

Jei aplinkybės, dėl kurių nepilnamečio atstovo tiesioginis dalyvavimas gali nepilnamečiui daryti neleistiną poveikį ar trukdyti pasiekti apklausos tikslus, paaiškėja prieš apklausą, prokuroras ikiteisminio tyrimo teisėjui pateikia rašytinį prašymą, o jei šios aplinkybės paaiškėja apklausos metu, – prokuroras ikiteisminio tyrimo teisėjui pateikia žodinį prašymą apklausos metu. Tokiais atvejais būtina užtikrinti valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos arba psichologo dalyvavimą apklausoje.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-196](#), 2018-06-15, paskelbta TAR 2018-06-18, i. k. 2018-10016

25. Įtariamajam ir kitiems proceso dalyviams, išskyrus psichologą ir nepilnamečio liudytojo ar nepilnamečio nukentėjusiojo atstovą, neleidžiama būti patalpoje, kurioje atliekama apklausa. Tokiu atveju privalomai turi būti daromas garso ir vaizdo įrašas, o įtariamajam ir kitiems proceso dalyviams turi būti sudaromos sąlygos stebėti ir girdėti apklausą iš kitos patalpos bei per ikiteisminio tyrimo teisėją užduoti apklausiamam asmeniui

klausimų. Jei neįmanoma įtariamajam ir kitiems proceso dalyviams sudaryti sąlygų stebėti ir girdėti apklausą iš kitos patalpos, apklausa atliekama įtariamajam ir kitiems proceso dalyviams nedalyvaujant. Tokios apklausos metu padarytas garso ir vaizdo įrašas tuoj po apklausos parodomas įtariamajam ir kitiems proceso dalyviams, kurie per ikiteisminio tyrimo teisėją turi teisę užduoti apklausiamam asmeniui klausimų (BPK 186 straipsnio 4 dalis).

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-196](#), 2018-06-15, paskelbta TAR 2018-06-18, i. k. 2018-10016

26. Prokuroras privalo įdėmiai sekti apklausos eigą, siekti, kad proceso dalyviams būtų užtikrintos galimybės pasinaudoti įstatyme numatytais jų teisėmis (teise užduoti klausimus ir kt.) ir reaguoti į pažeidimus reikšdamas prašymus ir teikdamas pastabas.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-196](#), 2018-06-15, paskelbta TAR 2018-06-18, i. k. 2018-10016

27. Ikiteisminio tyrimo pareigūnas ar prokuroras, iškviėsdamas į apklausą nepilnametį liudytoją ar nukentėjusįjį, privalo paistyti vaiko teisių apsaugos reikalavimų ir siekti sušvelninti neigiamą šios teisinės procedūros poveikį.

Į apklausą nepilnametis iškviėdžiamas per jo atstovą pagal įstatymą. Nesant galimybės nepilnametį nuo 14 metų į apklausą iškviesti per jo atstovą pagal įstatymą (pvz., atstovas išvykęs ilgam laikui, serga, atstovo buvimo vieta nežinoma ir jos greitai nustatyti nėra galimybės ir pan.), jis gali būti iškviėdžiamas tiesiogiai.

Iškviėdžiant į apklausą, rekomenduotina pirmiausia pasinaudoti BPK 182 straipsnio 2 dalyje numatyta galimybe į apklausą šaukti telefonu ar kitais būdais (elektroniniu paštu ir pan.). Tais atvejais, kai BPK 182 straipsnio 2 dalyje numatytais priemonėmis iškviesti į apklausą nepilnamečio nepavyksta, BPK 182 straipsnio 1 dalyje numatytos formos šaukimas nepilnamečiui turėtų būti įteikiamas per atstovą pagal įstatymą arba kartu gyvenantį suaugusį asmenį.

28. Vadovaujantis BPK 186 straipsnio 2 dalimi, nepilnamečio liudytojo ar nukentėjusiojo apklausos metu turi būti daromas vaizdo ir garso įrašas.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-68](#), 2016-03-10, paskelbta TAR 2016-03-17, i. k. 2016-05112

29. Nepilnametis ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro ar ikiteisminio tyrimo teisėjo apklausiamas specialiai įrengtoje ir nepilnamečio apklausai pritaikytoje patalpoje. Jei teisme nėra vaikų apklausoms pritaikytos patalpos, būtina ikiteisminio tyrimo teisėją informuoti apie galimybę atlikti apklausą artimiausioje įstaigoje (pvz., apygardos teisme, kituose apylinkės teismo rūmuose, policijos komisariate, visuomeninėje organizacijoje), kurioje yra įrengta ši patalpa. Jei policijos įstaigoje nėra vaikų apklausoms pritaikytos patalpos, apklausą organizuojantis ikiteisminio tyrimo pareigūnas kreipiasi į kitą policijos įstaigą, kurioje tokia patalpa yra įrengta.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-196](#), 2018-06-15, paskelbta TAR 2018-06-18, i. k. 2018-10016

30. Siekiant sumažinti įtampą prieš apklausą, apklausą atliekantis asmuo privalo užtikrinti, kad nepilnamečiui suprantamai pagal jo amžių ir išsivystymą būtų paaiškinta:

- 30.1. apie jo teises ir pareigas apklausos metu;
- 30.2. kur, t. y. kokioje įstaigoje ar institucijoje, vyks apklausa;
- 30.3. kas, t. y. koks pareigūnas ar asmuo, jį apklaus;
- 30.4. kokie asmenys ir kokių tikslu dar dalyvaus pokalbio metu;
- 30.5. kokių tikslu ir apie kokį faktą ar aplinkybes bus kalbamasi;
- 30.6. kaip vyks apklausa, t. y. nepilnametis turi būti informuojamas apie tai, kad bus daromas vaizdo ir garso įrašas, kad nepilnamečiui papasakojus apie tai, kas jam žinoma, gali būti užduodami papildomi klausimai;

30.7. kad nepilnametis turi teisę prašyti pertraukos. Dėl apklausos ir pertraukų trukmės kiekvienu konkrečiu atveju turėtų būti sprendžiama atsižvelgiant į apklausiamo nepilnamečio amžių, individualius ypatumus, jo būseną, būtinai įvertinant apklausą atlikti padedančio valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos atstovo arba psichologo rekomendacijas, atstovo pagal įstatymą nuomonę.

31. Rekomendacijų nuostatos taikomos ir tais atvejais, kai nepilnametį apklausia ikiteisminio tyrimo pareigūnas ar prokuroras BPK 168 straipsnio nustatyta tvarka.

IV SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

Pakeistas skyriaus pavadinimas:

Nr. [I-412](#), 2017-12-20, paskelbta TAR 2017-12-22, i. k. 2017-20777

31. Rekomendacijų nuostatos taikomos ir tais atvejais, kai nepilnametį apklausia ikiteisminio tyrimo pareigūnas ar prokuroras BPK 168 straipsnio nustatyta tvarka.

32. Tais atvejais, kai nepasibaigus ikiteisminiam tyrimui nepilnametis nukentėjusysis ar liudytojas sulaukia pilnametystės, Rekomendacijų nuostatos jam taikomos, jei yra priimtas prokuroro nutarimas ar teismo nutartis toliau taikyti vieną ar daugiau BPK nepilnamečiams nustatytų garantijų.

Papildyta skyriumi:

Nr. [I-68](#), 2016-03-10, paskelbta TAR 2016-03-17, i. k. 2016-05112

Priedo pakeitimai:

Nr. [I-52](#), 2015-02-18, paskelbta TAR 2015-02-18, i. k. 2015-02466

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos generalinis prokuroras, Įsakymas

Nr. [I-297](#), 2011-11-08, Žin., 2011, Nr. 135-6437 (2011-11-12), i. k. 111503AISAK000I-297

Dėl Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2009 m. rugsėjo 16 d. įsakymo Nr. I-126 "Dėl Rekomendacijų dėl nepilnamečio liudytojo ir nukentėjusiojo apklausos patvirtinimo" pakeitimo ir papildymo

2.

Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra, Įsakymas

Nr. [I-52](#), 2015-02-18, paskelbta TAR 2015-02-18, i. k. 2015-02466

Dėl Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2009 m. rugsėjo 16 d. įsakymo Nr. I-126 „Dėl Rekomendacijų dėl nepilnamečio liudytojo ir nukentėjusiojo apklausos patvirtinimo“ pakeitimo

3.

Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra, Įsakymas

Nr. [I-68](#), 2016-03-10, paskelbta TAR 2016-03-17, i. k. 2016-05112

Dėl Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2009 m. rugsėjo 16 d. įsakymo Nr. I-126 „Dėl Rekomendacijų dėl nepilnamečio liudytojo ir nukentėjusiojo apklausos patvirtinimo“ pakeitimo

4.

Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra, Įsakymas

Nr. [I-412](#), 2017-12-20, paskelbta TAR 2017-12-22, i. k. 2017-20777

Dėl Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2009 m. rugsėjo 16 d. įsakymo Nr. I-126 „Dėl Rekomendacijų dėl nepilnamečio liudytojo ir nukentėjusiojo apklausos patvirtinimo“ pakeitimo

5.

Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra, Įsakymas

Nr. [I-196](#), 2018-06-15, paskelbta TAR 2018-06-18, i. k. 2018-10016

Dėl Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2009 m. rugsėjo 16 d. įsakymo Nr. I-126 „Dėl Rekomendacijų dėl nepilnamečio liudytojo ir nukentėjusiojo apklausos patvirtinimo“ pakeitimo